

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

FEATURES OF FUNCTIONING OF THE FINANCIAL MARKET OF UKRAINE

Нездойминога О.Є.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри організації обліку та аудиту,
Полтавська державна аграрна академія

У статті розглянуто сутність фінансового ринку та визначено основні його складові. Особливу увагу приділено дослідженню тенденцій розвитку валютного ринку України. Визначено особливості сучасного стану та перспектив розвитку банківського сектору, кредитного ринку України в умовах здійснюваної фінансово-кредитної політики держави.

Ключові слова: фінансовий ринок, валютний ринок, кредитний ринок, фондовий ринок, фінансово-кредитна політика, державне регулювання.

В статье рассмотрена сущность финансового рынка и определены основные его элементы. Особенное внимание уделено исследованию тенденций валютного рынка Украины. Определены особенности современного состояния и перспектив развития банковского сектора, кредитного рынка Украины в условиях осуществляемой государством финансово-кредитной политики.

Ключевые слова: финансовый рынок, валютный рынок, кредитный рынок, фондовый рынок, финансово-кредитная политика, государственное регулирование.

It was examined the nature of the financial market and determined its main components in the article. Special attention is given to research trends of the currency market of Ukraine. The features of the current state and prospects of the banking sector and the credit market of Ukraine were determined in conditions of ongoing fiscal and credit policies.

Keywords: financial market, foreign exchange market, credit market, equity market, financial-credit policy, state regulation.

Постановка проблеми. Фінансово-грошовий сектор як самостійний елемент грошового господарства формує фінансовий ринок, який є невід'ємною частиною сучасної ринкової економіки. Нестабільність економічної ситуації в Україні сьогодні змушує шукати нових раціональних підходів у формуванні держаної фінансово-кредитної політики, що насамперед залежить від рівня розвитку фінансового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню особливостей функціонування і розвитку фінансового ринку присвячено багато наукових праць В.М. Опаріна, М.І. Савлука, К.П. Янковського та ін.

В економічній теорії фінансовий ринок визначений як система відносин, що виникають в процесі обміну економічних благ із застосуванням грошей в якості активу-посередника.

Фінансовий ринок – це складова фінансової системи держави, яка може успішно розвиватися і функціонувати лише в ринкових умовах. Розвиток фінансового ринку значною мірою відображає гнучкість фінансової системи та швидкість,

з якою вона може пристосовуватися до змін в економічному та політичному житті країни, а також різноманітних процесів, які відбуваються за її межами. Розвинуті фінансові ринки стимулюють і посилюють фінансові потоки в економіці та зменшують суспільні витрати, зокрема й кожного учасника ринку [1, с. 23].

Постановка завдання. Метою статті є визначення особливостей функціонування фінансового ринку України та подальших напрямів його розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасній економічній літературі є багато різних підходів до визначення фінансового ринку (табл. 1).

Для забезпечення ефективного розвитку фінансового ринку необхідно мати чітке уявлення, які він виконує функції і на яких принципах базується.

Серед основних функцій фінансового ринку можна виділити такі:

1. Функція ціноутворення, що проявляється через встановлення цін на фінансові ресурси,

забезпечуючи тим самим рівновагу попиту та пропозиції.

2. Функція забезпечення ліквідності, що вказує на ефективність функціонування фінансового ринку через ліквідність фінансових ресурсів, які обертаються на ньому.

3. Функція економії на витратах полягає у тому, що фінансовий ринок зменшує витрати на проведення операцій та інформаційні витрати.

Загалом принципи фінансового ринку розглядають як основні правила, за якими відбувається побудова реального й ефективного фінансового ринку [7].

Основні принципи фінансового ринку можна розглянути у таблиці 2.

Фінансовий ринок – складна система, яка функціонує за рахунок його основних структурних елементів (частин). Кожен структурний елемент охоплює частину фінансових ресурсів

Таблиця 1

Сучасні підходи до визначення поняття «фінансовий ринок»

Автор	Визначення
Л. Павлова [2]	Фінансовий ринок – це механізм управління потоками грошових ресурсів,
В. Опарін [3, с. 24]	Фінансовий ринок – це сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності».
Г. Белоглазова [4]	Розглядає фінансовий ринок з позиції поділу його на внутрішні та зовнішні ринки і визначає як сукупність національних і міжнародних фінансових ринків, що забезпечують акумулювання та перерозподіл фінансових ресурсів через систему банківських та інших фінансово-кредитних установ для забезпечення процесу відтворення у світовому масштабі.
К. П. Янковський [5]	Фінансовий ринок – це ринок фінансових ресурсів на різні платіжні засоби, яким характерні попит та пропозиція
Н. В. Орлова [6]	Фінансовий ринок – це елемент механізму циклічного розвитку господарської системи, що взаємодіє з іншими елементами виробничої структури та забезпечує динамічний розвиток усіх галузей народного господарства

Таблиця 2

Основні принципи фінансового ринку та їх характеристика

Назва принципів	Характеристика
Цілісність ринку у межах окремої країни	Забезпечується наявністю єдиної національної фондової біржі як єдиного місця котирування цінних паперів, єдиного Центрального депозитарію цінних паперів і єдиного Клірингового банку; також означає визначення єдиних курсів на усі цінні папери, які допущені до обігу й котирування на всій території країни
Централізація	Здійснення державного контролю та безпосереднє регулювання цілісної системи обігу цінних паперів, що забезпечується спеціально створеними державними органами
Прозорість	Доступність для всіх учасників ринку до значних обсягів достовірної інформації про фінансові послуги та суб'єктів, що їх надають, про цінні папери та їх емітентів
Соціальна справедливість	Забезпечення створення рівних можливостей та спрощення умов доступу інвесторів і позичальників на фінансовий ринок, недопущення монопольних проявів дискримінації прав і свобод суб'єктів ринку цінних паперів
Урегульованість	Створення гнучкої та ефективної системи регулювання фінансового ринку і, в першу чергу, фондового
Контрольованість	Створення надійно діючого механізму обліку і контролю, запобігання та профілактика зловживань і злочинності на фінансовому ринку і його сегментах
Ефективність	Максимальна реалізація потенційних можливостей щодо мобілізації та розміщення фінансових ресурсів у перспективні сфери національної економіки, що сприятиме забезпеченню її прогресу та задоволенню життєвих потреб населення
Правова упорядкованість	Створення розвиненої правової інфраструктури забезпечення діяльності фінансового ринку, яка чітко регламентує правила поведінки і взаємовідносин його суб'єктів
Конкурентність	Забезпечення необхідної свободи підприємницької діяльності інвесторів, емітентів і ринкових посередників, створення умов для змагання за найбільш вигідне залучення вільних фінансових ресурсів і встановлення немонопольних цін на послуги фінансових посередників та умов контролю за дотриманням правил добросовісної конкуренції учасниками ринку

держави і, здійснюючи операції з ними, забезпечує розвиток фінансової системи країни загалом. До них можна віднести (рис. 1).

Беручи до уваги основні складові фінансового ринку, виділені на рис. 1, можна сказати, що важливу роль у його функціонуванні відіграють фінансово-кредитні установи, які забезпечують рух фінансових ресурсів всередині держави. До таких фінансових установ можна віднести в першу чергу банки.

Саме банківська система, і банки, як її учасники, відіграє домінуючу роль на фінансовому ринку [8]. Саме тому негативні тенденції у фінансовому секторі країни виявились тут найбільш помітними (табл. 3).

Отже, проаналізувавши дані табл. 3, можна зробити висновок, що за 2014-2015 рр. кількість банківських установ зменшилась на 35%. Однак більший темп зменшення мають банки зі 100% іноземним капіталом, що перш за все пов'язано з

політичною ситуацією в країні. На 1,9% зменшились активи банків, а зобов'язання зросли на 6,0%. Темп зменшення капіталу склав за досліджуваний період 46,2%. Середня відсоткова ставка за кредитами як в національній валюті, так і в іноземній зменшились у зв'язку з ростом курсу валют, про що також свідчить високий темп інфляції.

За 25 років формування української державності, фінансовий ринок пройшов складний і неоднозначний шлях свого розвитку. Це пояснюється тим, що успішно функціонувати фінансовий ринок може лише в умовах ринкової економіки, коли переважна частина фінансових ресурсів мобілізується суб'єктами підприємницької діяльності на засадах їх купівлі-продажу, а також при активному залученні коштів населення [9].

Банки активно впливають не тільки на розвиток валютного, кредитного ринку, але й фондового. Так, за офіційними даними Національної комісії з цінних паперів та фондового

Рис. 1. Структура фінансового ринку залежно від строків обігу фінансових ресурсів [7, с. 415]

Таблиця 3

Основні показники діяльності банків України за 2014-2015 рр., млн. грн.

Назва показника	Станом на			Темп росту, %
	1.01.2014 р.	1.01.2015 р.	1.01.2016 р.	
Кількість діючих банків, од. в т.ч.	180	163	117	65,0
з іноземним капіталом	49	51	41	83,7
зі 100% іноземним капіталом	49	19	17	34,7
Активи банків	1278095	1316852	1254385	98,1
Кредити надані	911402	1006358	965093	105,9
Капітал	192599	148023	103713	53,8
Зобов'язання банків	1085496	1168829	1150672	106,0
Результат діяльності	1436	-52966	-66600	-4637,9
Середня відсоткова ставка за кредитами в національній валюті, %	18,8	22,2	11,4	60,6
Середня відсоткова ставка за кредитами в іноземній валюті, %	8,3	6,4	6,8	81,9

ринку, з метою збільшення статутного капіталу, зокрема: ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк України», ПАТ «УКРСОЦБАНК», ПАТ «ВТБ БАНК», ПАТ «Державний ощадний банк України», ПАТ «Альфа Банк», ПАТ «СБЕРБАНК», ПАТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк» та ПАТ «БМ Банк» випусти акції на загальну суму 54,2 млрд. грн.

Нажаль, на сьогодні банківський сектор перебуває в стадії реорганізації. Так, за 2014-2015 рр. неплатоспроможними визнано 66 банків, і лише один серед них вдалося продати інвесторам. З початку 2016 року до неплатоспроможних віднесли ще 3 банки. Особливо актуальним стало питання капіталізації банків, що викликало багато суперечок і бар'єрів на шляху до його здійснення.

Так, у відповідності з Постановою НБУ № 58 від 04.02.2016 року було ущільнено процес збільшення статутного капіталу банків внаслідок чого до 11.01.2017 року він повинен становити не 300 млн. грн, а 500 млн. грн. На думку багатьох експертів банківської сфери сьогодні важливим є питання злиття банків в Україні. Однак сама процедура досі не достатньо сформована, щоб її застосовувати на практиці. Злиття банків перш за все забезпечує підвищення концентрації банківської системи, що позитивно впливає на її ефективність. Разом з тим, надмірна концентрація може привести до формування монополії й мати низку негативних наслідків. Серед основних бар'єрів на шляху здійснення об'єднання банків можна виділити такі:

- занадто довга процедура об'єднання (понад 1 рік);
- необхідність задоволення усіх вимог кредиторів;
- складності, що виникають у зв'язку з викупом акцій в акціонерів банку, що не підтримують рішення про об'єднання;
- складності у визначенні механізму і правил управління банком після об'єднання;
- фіксація та вирішення наявних проблем кожною стороною самостійно (через небажання приймати на себе чужі ризики);
- можливість визнання проблемними банками в процесі їх об'єднання.

За підсумками вересня 2016 року офіційний курс гривні до дол. США знизився на 0,26 грн. (1,01%) і станом на 01.10.2016 р. становив 2 591,19 грн. за 100 дол. США.

Обсяг торгів на міжбанківському валютному ринку в вересні 2016 року складав 6 473,48 млн. дол. США (6 001,90 млн. дол. США в серпні 2016 року).

Середньозважений курс дол. США на міжбанківському ринку за показниками вересня 2016 року підвищився на 0,5% і склав 25,94 грн./дол. США. Середній денний обсяг торгів за підсумком місяця дорівнював 294,25 млн. дол. США, збільшившись на 8% у порівнянні з показником попереднього місяця.

У вересні Національний банк України вдруге з березня поточного року здійснив інтервенції з продажу іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку. Обсяг продажу валюти протягом місяця склав 178,1 млн. дол. США. Обсяг придбання Регулятором валюти на ринку у звітному місяці склав 47,9 млн. дол. США. Таким чином, сальдо валютних інтервенцій НБУ у вересні поточного року було від'ємним і склало (-)130,2 млн. дол. США [10].

Кредитний ринок характеризується найвищим ступенем мобілізації ресурсів та забезпечує швидкий доступ до них для суб'єктів господарювання, тому займає важливу роль у розвитку економічно-соціальних процесів в країні. Ключовим суб'єктом на кредитному ринку є комерційні банки. Вони є потужним центром концентрацій та координації фінансових ресурсів.

За офіційними даними НБУ у грудні залишки за кредитами в національній валюті зменшилися на 4,8% (з початку року на 19,1%) – до 439,3 млрд. грн. за рахунок зменшення кредитів, наданих юридичним особам, на 5,6% (з початку року зменшилися на 17,4%) – до 360,2 млрд. грн. та кредитів, наданих фізичним особам, на 0,8% (з початку року зменшилися на 26,0%) – до 79,2 млрд. грн.

Залишки за кредитами в іноземній валюті за місяць зменшилися на 0,6% (з початку року на 20,3%) і становили 23,9 млрд. дол. США (у доларовому еквіваленті), у тому числі юридичних осіб зменшилися на 1,7% (з початку року на 17,3%) – до 19,6 млрд. дол. США, фізичних осіб збільшилися на 4,8% (з початку року зменшилися на 31,6%) – до 4,3 млрд. дол. США [11].

На нашу думку, вихід України із кризи, стабілізація економічного становища, підвищення добробуту людей неможливі без розвинутого кредитного ринку. А для цього, крім подолання гіперінфляції, необхідне здійснення певних невідкладних заходів.

До першочергових тут можна віднести: на державному рівні вирішити комплекс питань щодо вільного обігу в Україні цінних паперів іноземних компаній, купівлі українських цінних паперів іноземними інвесторами; привести чинне законодавство у відповідність з потребами сьогодення функціонування та подальшого розвитку українського кредитного ринку; більш ефективно використовувати наявні можливості структур, що вже працюють на національному ринку; законодавчо передбачити гарантії держави по збереженню грошових заощаджень населення; створити державні органи управління і контролю за функціонуванням ринку; здійснення тих чи інших заходів дозволить прискорити формування в Україні кредитного ринку [12].

Нестабільність вітчизняної фінансової системи пов'язана, найперше, з відстороненістю учасників фінансових ринків від стимулювання розвитку економіки, їх орієнтованість на отримання швид-

ких прибутків, а також зумовлена відсутністю довіри населення до фінансово-кредитних установ та відсутністю ефективного позичальника.

Фінансовий ринок повинен стати одним з основних механізмів мобілізації вільних ресурсів для розвитку економіки і формування надійних інструментів заощадження для населення. Цього можна досягти шляхом:

1) стабілізації валютного ринку, зниження та утримання рівня інфляції на прийнятному для розвитку економіки рівні (не більш як 10%);

2) стабілізації роботи фінансового сектора, відновлення довіри населення до інститутів фінансового ринку;

3) формування ефективної системи перерозподілу ресурсів з пріоритетним їх спрямуванням на реалізацію проектів економічного розвитку [13].

Недосконалість нормативно-правової бази, відсутність уніфікованих стандартів корпоративного управління, непрозорість та неповнота представленої інформації про функціонування підприємства – все це є суттєвими перепонами до активного розвитку фондовому ринку.

Основними інструментами та важелями щодо розв'язання такої ситуації з розвитком ринку цінних паперів і фінансового ринку загалом мають бути:

– валютне регулювання через гармонізацію із законодавством інших країн для активізації залучення іноземних портфельних інвестицій;

– законодавче та нормативно-правове регулювання із позиції лібералізації та оптимізації;

– податкове стимулювання шляхом створення податкових преференцій інвесторам, які готові активно інвестувати у вітчизняну економіку;

– побудова системної політики щодо пропаганди та популяризації вітчизняного фондового ринку [14].

Загалом фінансова політика формування та регулювання фондового ринку в Україні повинна являти собою створення організаційно-правових і фінансово-економічних умов для розвитку фондового ринку, а головним завданням регулювання є вирішення протиріч й узгодження інтересів усіх його суб'єктів за допомогою прямої державної участі у фондовому процесі, спрямованої на подолання структурних деформацій, і непрямого регулювання фінансових потоків.

Загалом сьогодні виділено такі основні завдання для побудови державної фінансової політики розвитку фондового ринку:

– удосконалення законодавства у сфері регулювання фондового ринку;

– консолідація біржової системи фондового ринку;

– підвищення вимог до професійних учасників фондового ринку та якості послуг, які ними надаються;

– створення ефективної системи клірингу та розрахунків за договорами фондового ринку;

– здійснення фондовими біржами постійного моніторингу біржових торгів і встановити

відповідальність за справедливе ціноутворення із забезпеченням довготермінового зберігання інформації про біржові торги і протидії маніпулюванню;

– встановлення мінімальних вимог щодо капіталізації фондової біржі, необхідної для використання нею досконалого технологічного забезпечення та фінансування розвитку;

– уніфікації вимог до електронних торговельних систем фондових бірж щодо електронного документообігу та форматів документів.

Участь держави у розвитку фондового ринку дозволить створити ефективний механізм контролю і управління, а також умов для інвестицій коштів недержавних пенсійних фондів та інших організацій. Державні гроші так само можуть бути інвестовані в акції вітчизняних підприємств.

Основними інструментами та важелями щодо розв'язання існуючої ситуації з розвитком ринку цінних паперів та фінансового ринку загалом мають бути:

– валютне регулювання через гармонізацію із законодавством інших країн для активізації залучення іноземних портфельних інвестицій;

– законодавче та нормативно-правове регулювання із позиції лібералізації та оптимізації;

– податкове стимулювання шляхом створення податкових преференцій інвесторам, які готові активно інвестувати у вітчизняну економіку [15].

Фінансовий ринок в Україні не може існувати без державного втручання, що передбачає створення всіх необхідних умов для його розвитку. Головним завданням державного регулювання є узгодження інтересів усіх суб'єктів фінансового ринку через встановлення необхідних обмежень і заборон у їхніх взаємовідносинах через непряме втручання у їхню діяльність. При цьому основними важелями втручання держави у регулювання фінансового ринку є податкова політика, зовнішньоекономічна політика, регулювання грошової маси, а також забезпечення виходу держави на ринок позикових капіталів.

Державне регулювання фінансового ринку забезпечується перш за все за рахунок раціональної фінансово-кредитної політики [16]. Аналіз досвіду минулих років у сфері регулювання фінансового сектору України дозволили сформулювати нову концепцію розвитку фінансового ринку, що знайшла своє відображення в затвердженні Комплексної програми розвитку фінансового ринку України до 2020 року. Основною метою даного документу стало забезпечення умов ефективного функціонування та розвитку фінансового ринку на основі розбудови повноцінного ринкового конкурентного середовища згідно із стандартами Європейського Союзу, що дасть можливість у подальшому, за рахунок залучення інвестиційних ресурсів, забезпечити сталий розвиток економіки та, зберігаючи внутрішню цілісність фінансового ринку України, інтегруватися у європейський фінансовий простір.

В рамках визначеної Комплексної програми для досягнення головної мети було виділено чотири основні напрями здійснюваних реформ (табл. 4).

Дана Комплексна програма передбачає реформи в кожному сегменті фінансового ринку, що, на наш погляд, дає більше шансів для її впровадження. Важливо також відзначити, що всі заходи, передбачені цією Програмою, мають чіткі терміни виконання, а кожна задача деталізована.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що фінансовий ринок – це складова фінансової системи держави, яка функціонує за рахунок його основних структурних елементів (частин). Серед основних частин фінансового ринку України можна виділити валютний ринок, фондовий ринок, кредитний ринок. Всі елементи фінансового ринку взаємопов'язані і постійно взаємодіють між собою, забезпечуючи розвиток

фінансового сектору економіки України. Проведені дослідження дозволили проаналізувати основні тенденції фінансового ринку України для визначення напрямів його подальшого розвитку, серед яких можна назвати:

- удосконалення нормативно-правового забезпечення функціонування фінансового ринку загалом та його окремих елементів;
- застосування ефективних механізмів державного регулювання у фінансовому секторі економіки країни для забезпечення макроекономічної стабільності;
- захист прав споживачів та інвесторів фінансового ринку;
- розвиток інфраструктури фінансового ринку орієнтований на стандарти ЄС;
- всебічне сприяння розвитку фінансових структур, орієнтованих на міжнародний фінансовий ринок.

Таблиця 4

Основні напрями реалізації Комплексної програми розвитку фінансового ринку України до 2020 року [17]

Напрями	Блоки задач
I. Забезпечення макроекономічної стабільності	1. Монетарна політика на основі інфляційного таргетування та режиму гнучкого валютного курсу
II. Забезпечення фінансової стабільності та динамічного розвитку фінансового ринку	1. Приведення законодавства зі стандартами ЄС. 2. Модернізація системи регулювання та нагляду. 3. Підвищення прозорості та стабільності фінансових ринків. 4. Очищення ринків від проблемних активів. 5. Забезпечення динамічного розвитку інструментів та інфраструктури фінансових ринків. 6. Вдосконалення системи оподаткування учасників фінансових ринків.
III. Розбудова інституційної спроможності регуляторів фінансового ринку	1. Забезпечення інституційної незалежності регуляторів. 2. Підвищення організаційної ефективності регуляторів. 3. Покращення координації роботи регуляторів та учасників фінансового ринку. 4. Стимулювання впровадження новітніх ІТ-технологій.
IV. Захист прав споживачів та інвесторів фінансового ринку	1. Стимулювання розвитку фінансової грамотності споживачів та інвесторів фінансового ринку 2. Підвищення стандартів захисту прав споживачів та інвесторів фінансового ринку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Школьник І.О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку: Монографія. / І.О. Школьник. – Суми: ВВП «Мрія-1» ЛТД, УАБС НБУ, 2008. – 348 с.
2. Павлова Л.Н. Фінансовий менеджмент: Підручник для вузів / Л.Н. Павлова. – М.: ЮНІТІ-ДАНА. – 2003. – 269 с.
3. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посіб. – 2-ге вид., доп. і перероб. / В.М.Опарін. – К.: КНЕУ. – 2002. – 240 с.
4. Белоглазова Г.Н. Гроші. Кредит. Банки: підручник / Г.Н. Белоглазова. – М.: Вища освіта. – 2009. – 392 с.
5. Янковский К.П. Инвестиции: Учебное пособие. / К.П. Янковский. – СПб.: Питер, 2008. – 368 с.
6. Орлова Н. В. Финансовый рынок – элемент воспроизводственной структуры / Н.В. Орлова // Вестник СГТУ. – 2010. – № 1 (44). – С. 228-236
7. Теорія фінансів: підручник / Юхименко П.І., Федосов В.М., Лазебник Л.Л. та ін.; за заг. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 576с.
8. Офіційний сайт Національного банку України – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index> –
9. Редзюк Є. Фінансовий ринок та інвестиційні процеси в Україні: чи є можливість зростання? – Режим доступу: <http://protokol.com.ua/>
10. Валютний ринок України за січень-вересень 2016 року. – Режим доступу: <http://rurik.com.ua/our-research/operanalytics/4419.html>

11. Сусіденко Ю.В., Яремко А.О. Основні тенденції розвитку валютного ринку України / Ю.В. Сусіденко, А.О. Яремко // Молодий вчений. Серія: Економічні науки. – № 12 (27). – Частина 2. – 2015. – С. 165-168.
12. Ляшенко Д. Перспективи розвитку кредитного ринку в умовах початкової стабілізації української економіки / Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД» (29-30 грудня 2013 р.). – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/898>
13. Дешко А. П'ять кроків, які врятують фінансовий ринок України / А. Дешко [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/>
14. Гнатів О.А. Фінансовий ринок України: сучасний стан і напрями розвитку / О.А. Гнатів // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2014. – Вип. 40. – С. 82-89. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2014_40_11
15. Лисенко Ж.П. Фінансовий ринок України – стан, тренди та напрями розвитку / Ж.П. Лисенко // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2014. – № 6. – Режим доступу: <http://www.economy.наука.com.ua/?op=1&z=3126>
16. Клименко К.В. Актуальні проблеми модернізації фінансової системи України / К.В. Клименко // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2015. – № 7. – Режим доступу: <http://www.economy.наука.com.ua/?op=1&z=4190>
17. Комплексна програма розвитку фінансового ринку України до 2020 року. – Режим доступу: http://nssm,c.gov.ua/user_files/content/965/1427444686.pdf